

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับประสิทธิผลองค์การของสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร 1 โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การหาคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ อาจารย์ที่ทำการสอนประจำแผนกในประเภทวิชาอุตสาหกรรม พณิชยกรรม คหกรรม ศิลปกรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในวิทยาลัยของสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 722 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรที่เป็นอาจารย์ประจำแผนกวิชาในประเภทวิชาอุตสาหกรรม พณิชยกรรม คหกรรม ศิลปกรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยจำแนกทุกวิทยาลัย โดยใช้การกำหนดจำนวนตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ เกรจซี และมอร์แกน

(Krejcie & Morgan, 1970, p. 608)

วิธีการสุ่มตัวอย่าง สุ่มจากอาจารย์โดยจำแนกตามสถานศึกษาของวิทยาลัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาจำนวนประชากรในสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร 1 จำนวน 15 วิทยาลัย โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ เกรจซี และมอร์แกน จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 722 คน ได้จำนวนตัวอย่าง 248 คน
2. คำนวณจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยตามประเภทวิชาและที่ตั้งวิทยาลัย โดยใช้สัดส่วนจากประชากรต่อกลุ่มตัวอย่าง 722: 248 ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยดังตาราง 1
3. เมื่อได้จำนวนตัวอย่างแต่ละวิทยาลัยแล้วสุ่มรายชื่ออาจารย์แต่ละวิทยาลัยเพื่อนำไปดำเนินการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 2 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับ ประเภทวิชาที่สอนและชื่อวิทยาลัยที่สอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสุขภาพองค์การ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบวัดสุขภาพองค์การ (Organizational Health Inventory หรือ OHI) ของ ฮอย และเฟลด์แมน (Hoy & Feldman, 1987, p. 161) ประกอบกับ แบบสอบถามของ คลาร์ก และแฟร์แมน (Clark & Fairman, 1983, pp. 110-111) มาผสมผสานกัน และได้ปรับปรุง พัฒนาเครื่องมือของ ชัยชาญ ชัยหาร (2533, หน้า 246-220) เรื่องการสร้างเครื่องมือและการประเมินเครื่องมือสำหรับการประเมินสุขภาพองค์การ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา และของ พรณี สุวดี (2537, หน้า 304-309) เรื่อง การวิเคราะห์สุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาโดยจะใช้สอบถามเกี่ยวกับมิติสุขภาพองค์การใน 8 มิติ ได้แก่ ความสามัคคี การบริหารแบบมิตรสัมพันธ์ การบริหารแบบกิจสัมพันธ์ การสนับสนุนทรัพยากรขวัญในการปฏิบัติงาน ความเป็นอิสระ ความเพียงพอของการสื่อสาร และมุ่งเน้นวิชาการ รวมทั้งหมด 60 ข้อ แล้วผู้วิจัยได้ปรับแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยเรียงจาก น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของวิทยาลัย ผู้วิจัยพัฒนามาจากเครื่องมือวัดประสิทธิผลองค์การ ไอ.พี. โอ.อี. (IPOE = Index of Perceived Organizational Effectiveness) ของ ฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel, 1991, p. 400) และปรับปรุงแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียนของ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, หน้า 278-281) ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 25 ข้อ วัดประสิทธิผลของวิทยาลัย โดยการรับรู้ของอาจารย์ใน 4 แนวทาง ดังนี้

1. ความสามารถในการผลิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
2. ความสามารถในการพัฒนานักศึกษาให้มีทัศนคติทางบวก
3. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในวิทยาลัย
4. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาวิทยาลัยให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของวิทยาลัยนี้ เป็นแบบประเมินประสิทธิผลของวิทยาลัย โดยสอบถามจากอาจารย์ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยเรียงจาก น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพองค์การ และประสิทธิผลขององค์การต่าง ๆ จากเอกสารและตำราทั้งในและต่างประเทศ
2. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพองค์การ และประสิทธิผลขององค์การ ทั้งในและต่างประเทศ
3. กำหนดขอบเขตการศึกษาครั้งนี้ โดยแบ่งเป็น สถานภาพสังคมกับสุขภาพองค์การที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของวิทยาลัย ดังนี้

3.1 สถานภาพสังคม ได้แก่

3.1.1 ประเภทวิชา

3.1.1.1 อุตสาหกรรม

3.1.1.2 พณิชยกรรม

3.1.1.3 คหกรรม

3.1.1.4 ศิลปกรรม

3.1.1.5 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

3.1.2 ที่ตั้งวิทยาลัย ทั้งหมด 15 วิทยาลัยในสถาบันการอาชีวศึกษา

กรุงเทพมหานคร 1

3.2 มิติวัดสุขภาพองค์การ 8 ด้าน ได้แก่

3.1.1 ความสามัคคี

3.1.2 การบริหารแบบมิตรสัมพันธ์

3.1.3 การบริหารแบบกิจสัมพันธ์

3.1.4 การสนับสนุนทรัพยากร

3.1.5 ขวัญในการปฏิบัติงาน

3.1.6 ความเป็นอิสระ

3.1.7 ความเพียงพอของการสื่อสาร

3.1.8 มุ่งเน้นวิชาการ

3.3 ประสิทธิผลของวิทยาลัย 4 ด้าน พิจารณาจาก

3.3.1 ความสามารถในการผลิตนักเรียน-นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนสูง

3.3.2 ความสามารถในการพัฒนานักเรียน-นักศึกษาให้มีทัศนคติทางบวก

3.3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในวิทยาลัย

3.3.4 ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาวิทยาลัยให้เข้ากับ

สิ่งแวดล้อมได้

5. นำแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่าง ๆ ทั้งหมด มาสร้างแบบสอบถามคุณภาพองค์การ กับประสิทธิผลของวิทยาลัย

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพของแบบสอบถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แยกออกเป็น การหาความเที่ยงตรง การทดสอบค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น

1. ความเที่ยงตรง (Validity) การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ดำเนินการดังนี้

1.1 เสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ ต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้อง

1.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขและปรับปรุงแล้ว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาตลอดจนความชัดเจนและเหมาะสมในการใช้ภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ อันประกอบด้วย

1.2.1 นายบุญชู มุลพินิจ อดีตผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา

1.2.2 นายสุรัตน์ จันแยม ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ

1.2.3 นายกิจจา บานชื่น อาจารย์ 3 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ

1.2.4 นายวินัย แก่นจันทร์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิค

กาญจนาภิเษก สมุทรปราการ

1.2.5 ดร. ไพฑูรย์ เรืองมถ อาจารย์ประจำสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน

1.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นขั้นสุดท้าย

2. การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และความเชื่อมั่น (Reliability) การหาค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 แบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วนี้ ไปทดลองกับอาจารย์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการและวิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามเกี่ยวกับ

คุณภาพองค์การของวิทยาลัยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .25-.80 ซึ่งเป็นค่าอำนาจจำแนกที่ยอมรับได้ แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของวิทยาลัยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .31-.78 ซึ่งเป็นค่าอำนาจจำแนกที่ยอมรับได้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับต่อไป

2.2 นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อจากข้อ 2.1 มาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพองค์การของวิทยาลัยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของวิทยาลัยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93

2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูล
- 1.2 จัดส่งแบบสอบถามจำนวน 248 ฉบับ ไปยัง อาจารย์ผู้สอนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างตามวิทยาลัย และให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจัดซอง จ่าหน้าซองพร้อมติดแสตมป์ถึงผู้วิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนตามกำหนด

จากการศึกษาวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า โดยเฉลี่ยจะมีอัตราการตอบแบบสอบถามคืนประมาณ ร้อยละ 95 ผู้วิจัยจึงส่งแบบสอบถามเพิ่มไปอีก 23 ฉบับ รวมเป็นแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้น 248 ฉบับเพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และสามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างมั่นใจ

- 1.3 กรณีที่ยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืนตามเวลาที่ผู้วิจัยกำหนด ผู้วิจัยได้ติดต่อกับอาจารย์ที่ยังไม่ได้ตอบกลับมาเพื่อขอรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

2. การจัดกระทำข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 244 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.39 แล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ปรากฏว่าได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบ 244 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 98.39

2.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for Windows

2.3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำผลการคำนวณมาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายและสมมติฐานของการวิจัยต่อไป

2.4 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามและความแปลความหมายของคะแนนที่กำหนดไว้โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ดังนี้

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพองค์การของวิทยาลัยทั้ง 8 มิติ จำนวน 60 ข้อ แบบสอบถาม ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของวิทยาลัย จำนวน 25 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้กำหนดน้ำหนักคะแนน ตามแนวคิดของลิเคอร์ท์ (Best & Kahn, 1993, pp. 246-250) ดังนี้

ระดับสภาพองค์การ / ประสิทธิภาพองค์การ น้อยที่สุด ให้คะแนน = 1 คะแนน

ระดับสภาพองค์การ / ประสิทธิภาพองค์การ น้อย ให้คะแนน = 2 คะแนน

ระดับสภาพองค์การ / ประสิทธิภาพองค์การ ปานกลาง ให้คะแนน = 3 คะแนน

ระดับสภาพองค์การ / ประสิทธิภาพองค์การ มาก ให้คะแนน = 4 คะแนน

ระดับสภาพองค์การ / ประสิทธิภาพองค์การ มากที่สุด ให้คะแนน = 5 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับสภาพองค์การของวิทยาลัย และระดับประสิทธิผลองค์การของวิทยาลัย โดยเอาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) เป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 23-24)

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง องค์การมีสภาพ/ ประสิทธิภาพขององค์การอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง องค์การมีสภาพ/ ประสิทธิภาพขององค์การอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง องค์การมีสภาพ/ ประสิทธิภาพขององค์การอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง องค์การมีสภาพ/ ประสิทธิภาพขององค์การอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง องค์การมีสภาพ/ ประสิทธิภาพขององค์การอยู่ในระดับมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. การหาค่าระดับของสภาพองค์การและประสิทธิผลขององค์การ สถิติที่ใช้คือการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. การทดสอบสมมุติฐานที่ 1 “อาจารย์ที่สอนประเภทวิชาต่างกัน มีสุขภาพองค์การแต่ละมิติและโดยรวมแตกต่างกัน” สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้ทำการทดสอบรายคู่โดยวิธีการ LSD ของ ฟิชเชอร์ (Fisher’s Least Significant Test)

3. การทดสอบสมมุติฐานที่ 2 “อาจารย์ที่สอนในวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพและเขตปริมณฑลจะมีการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพองค์การแต่ละมิติและโดยรวมแตกต่างกัน” สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test)

4. การทดสอบสมมุติฐานที่ 3 “อาจารย์ที่สอนประเภทวิชาต่างกันมีประสิทธิผลของวิทยาลัยแตกต่างกัน” สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้ทำการทดสอบรายคู่โดยวิธีการ LSD ของ ฟิชเชอร์ (Fisher’s Least Significant Test)

5. การทดสอบสมมุติฐานที่ 4 “อาจารย์ที่สอนในวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพและเขตปริมณฑลต่างกัน มีประสิทธิผลของวิทยาลัยแตกต่างกัน” สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test)

6. การทดสอบสมมุติฐานที่ 5 “สุขภาพองค์การแต่ละมิติและ โดยรวมตามการรับรู้ของอาจารย์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของวิทยาลัย” สถิติที่ใช้ คือ สหสัมพันธ์อย่างง่าย